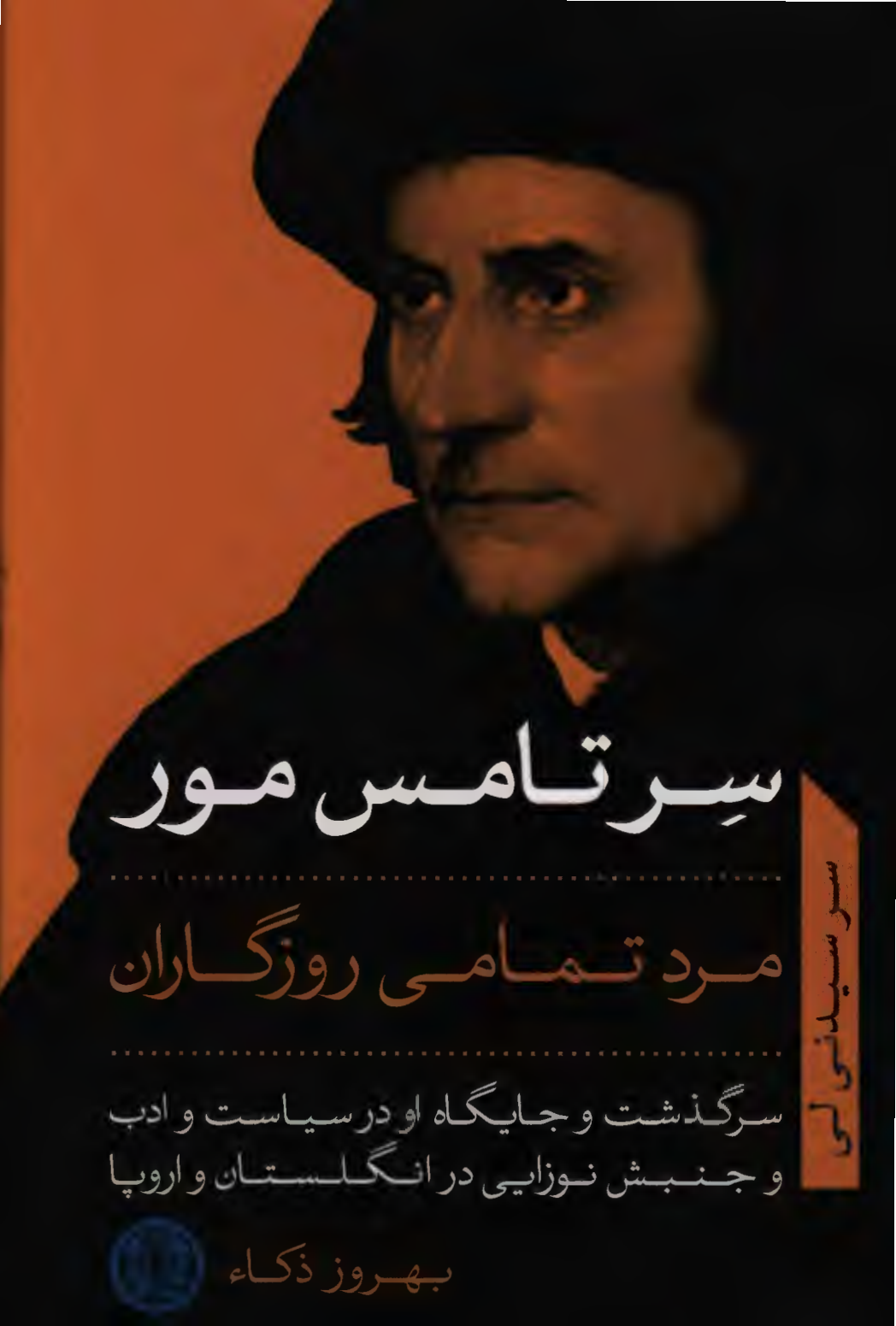

A portrait of Sir Thomas More, a man with a beard and a cap, looking slightly to the side. The background is a warm, orange-brown color.

سِر تامس مور

مرد تمامی روزگاران

سرگذشت و جایگاه او در سیاست و ادب
و جنبش نوزایی در انگلستان و اروپا

بهر روز ذکاء

سِر تامس مور

سِر تامس مور

مرد تمامی روزگاران

سرگذشت و جایگاه او در سیاست و ادب
و جنبش نوزایی در انگلستان و اروپا

سر سیدنی لو

بهر روز ذکاء

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
کتابخانه پارسه

سرشناسه: لی، سیدنی، ۱۸۵۹ - ۱۹۶۲ م. Lee, sidney, sir
عنوان و نام پدیدآور: سر تامس مور مرد تمامی روزگاران: سرگذشت و جایگاه او در سیاست و ادب و جنبش نوزایی در انگلستان و اروپا/ نوشته سر سیدنی لی، با پیوستی درباره تامس مور ویوتوپیا نوشته پال ترنر؛ ترجمه بهروز ذکا..

مشخصات نشر: تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری: ۱۱۲ ص

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۵۳-۲۳۳-۶

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: Great Englishmen of the sixteenth century

موضوع: رنسانس -- انگلستان

موضوع: مدینه فاضله

موضوع: انگلستان -- سرگذشتنامه

شناسه افزوده: ذکا، بهروز، ۱۳۰۷ - مترجم

شناسه افزوده: ترنر، پال، ۱۹۱۷ - ۲۰۰۵ م. Yurner, Paul

رده‌بندی کنگره: DA ۳۱۷/J ۹ م ۴ ۱۳۹۵

رده‌بندی دیویی: ۹۱۴/۲۰۳۵

شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۰۲۶۵۳

■ سر تامس مور مرد تمامی روزگاران

سر سیدنی لی	ترجمه: بهروز ذکا
آماده‌سازی و تولید:	بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه
طراحی گرافیک: پرویز بیانی	چاپ و صحافی: آرمانسا
نوبت و شمارگان: چاپ اول ۱۳۹۵، ۵۰۰ نسخه	قیمت: ۱۱۰۰۰ تومان

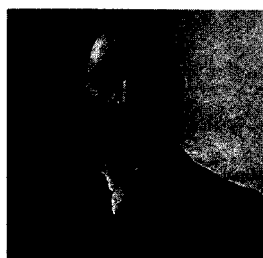
هرگونه بهره‌برداری از این کتاب بدون اجازه ناشر ممنوع است.

بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه

● تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان شهدای ژاندارمری شرقی، پلاک ۷۴.

● طبقه دوم، تلفن: ۶۶۴۷۷۴۰۵

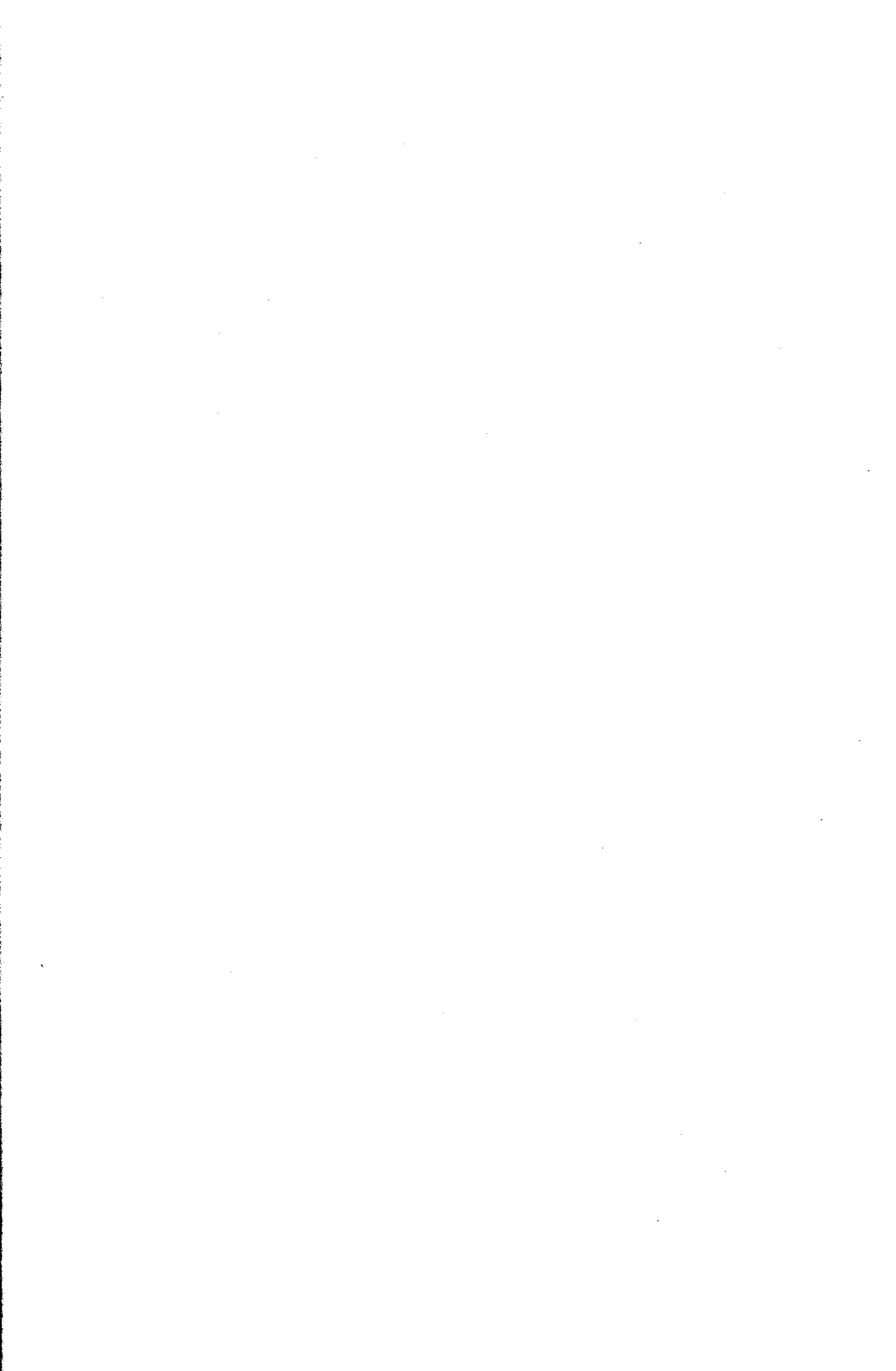
● www.parsehbook.com / info@parsehbook.com

سر سیدنی لی

۱۸۵۹-۱۹۲۶

وی سروراستار فرهنگ مشاهیر ملی (انگلستان) بود. لی مجموعاً ۸۷۰ مقاله را که عمدتاً مربوط به مشاهیر دوران سلطنت ملکه الیزابت بود، تدوین کرد. از دیگر آثار او: اصول و شیوه زندگینامه نویسی، مجموعه مقالات درباره شکسپیر، رنسانس فرانسه در انگلستان، شرح حال ملکه ویکتوریا و...

فهرست

- یادداشت مترجم..... ۹
- توضیحاتی دربارهٔ سرسیدنی لی..... ۱۳
- بخش اول: سر تامس مور..... ۱۵
- بخش دوم: تامس مور ویوتوپیا..... ۸۱
- پی نوشت ها..... ۱۰۷

«گفت آن یار کزو گشت سرِ دار بلند

جرمش این بود که اسرار هویدا می کرد.»

حافظ

یادداشت مترجم

کتابی که هم‌اینک در دست دارید شامل دو بخش است؛ بخش اول دربرگیرنده سرگذشت اسفناک تامس مور صدراعظم هنری هشتم، سلطان مقتدر انگلستان در اواخر قرن پانزده و اوایل قرن شانزده میلادی است. «مرد تمامی روزگاران» عنوانی است که /راسم دوست ادیب و متأله هلندی مور به او داده بود.

این بخش برگرفته از کتابی است تحت عنوان «مردان نامی انگلستان در قرن شانزدهم» نوشته سر سیدنی لی که شناسه کوتاه او را در ابتدای بخش اول همین کتاب آورده‌ایم و در این جا نیازی به تکرار آن نیست. این کتاب علاوه بر تامس مور، دربرگیرنده شرح حال شخصیت‌های دیگری چون سرفیلپ سیدنی، سروالتر راله، ادموند اسپنسر، فرانسیس بیکن و بالاخره ویلیام شکسپیر است که نویسنده کتاب سر تامس مور را در رأس همه آنها قرار داده است.

قرونی که تامس مور در آن می‌زیست — یعنی پایان قرن پانزدهم و اوایل قرن شانزدهم — مشحون از رخداد‌های کوچک و بزرگی بود که هریک به نحوی از انحاء نه‌تنها در تاریخ انگلستان و اروپا، بلکه تمامی جهان عمیقاً اثرگذار گردید.

رویدادهایی چون فتح قسطنطنیه (پایتخت بیزانس یا روم شرقی) به دست ترکان عثمانی، آغاز جنبش نوزایی و انسان‌دوستی (رنسانس و اومانیسم) در اروپا، شروع اکتشافات بزرگ جغرافیایی (کشف امریکا) و باز شدن راه‌های بزرگ دریایی و دست‌اندازی اروپائیان به دیگر نقاط جهان، آغاز فن چاپ، شروع نهضت دین‌پیرایی (رفورمیسم)، از هم پاشیدن امپراتوری مقدس روم و قطع رابطه انگلستان با دستگاه پاپی رم، آغاز جنگ‌های جدید مذهبی و... که بعدها با شروع انقلابات پی‌درپی صنعتی به انقلابات سیاسی و اجتماعی مهم دیگری در جهان انجامید که به اعتباری در عصر ما، ظهور انقلاب «انفورماتیک» و سفر به فضا را می‌توان از پیامدهای این رویدادها به شمار آورد.

قرن شانزدهم میلادی در کشور ما ایران، مقارن با بنیان‌گذاری سلسله صفویه توسط شاه اسماعیل اول و اعقاب او و شروع دست‌اندازی اروپائیان (کشور پرتغال) به جزیره هرمز در خلیج فارس و دیگر نقاط آسیا، آفریقا و خاور دور است و یادآوری آن در این جا از این جهت می‌تواند برای ما مهم باشد که رویدادهای جهان به هر حال در کشور ما اثرگذار بوده و به این ترتیب ما را گزیری از شناخت تاریخ جهان و عوامل دگرگون‌ساز آن نیست.

بخش دوم کتاب تحت عنوان «تامس مور و یوتوپیا» انحصاراً اختصاص به معرفی کتاب یوتوپیا یا ناکجاآباد او دارد که در تاریخ عقاید سیاسی جهان پس از کتاب جمهوری افلاطون، از امهات رسائل سیاسی به شمار می‌رود و نام و آوازه مور را علاوه بر ماجرای اسفبار زندگی سیاسی‌اش، بیش از پیش در جهان ماندگار کرده است. این بخش ترجمه مقدمه پال ترنر (متولد ۱۹۱۷) بر ترجمه انگلیسی یوتوپیاست (که در اصل به زبان لاتینی، در ۱۵۱۶ میلادی منتشر شده) و ترجمه و مقدمه آن توسط بنگاه انتشاراتی پنگوئن چاپ و منتشر گردیده است.

از میان ترجمه‌های انگلیسی یوتوپیا، برگردان پال ترنر به‌ویژه به خاطر مقدمه مبسوط و روشن‌نگر آن (که ترجمه فارسی آن در کتاب ما آمده) و

توضیحات و تعلیقاتی که در آخر کتاب دارد ممتاز است و تاکنون بیش از پانزده بار تجدیدچاپ شده است. ترنر استاد زبان انگلیسی است و در دانشگاه‌های کمبریج، آکسفورد و آنکارا تدریس کرده و آثار متعددی را از زبان‌های لاتینی، یونانی و آلمانی به انگلیسی ترجمه کرده است.

لازم به یادآوری می‌داند که بخشی از کوتاه شده این مقاله در سال ۱۳۶۲ توسط مترجم همین کتاب در نشریه کتاب آگاه به چاپ رسیده است. رابرت بالت (متولد ۱۹۲۴) نمایشنامه‌نویس رادیویی انگلستان (و نویسنده سناریوی فیلم لورنس عربستان) سرگذشت تامس مور را تحت عنوان مردی برای تمام فصل‌ها تألیف کرده که سال‌ها پیش به فارسی نیز ترجمه شده است. این نمایشنامه برای بار اول در گلوب تئاتر لندن و سپس نیویورک با بازیگری ممتاز پال اسکوفیلد روی صحنه رفت که در سال‌های بعد شرکت فیلمسازی کلمبیا، فیلمی به یادماندنی از آن ساخت که از آثار سینمایی ممتاز و کلاسیک جهان به شمار می‌رود.

در تاریخ پر نشیب و فراز کشور ما ایران، کسانی که سرنوشتی مشابه تامس مور داشته‌اند کم نبوده‌اند که از بین سیاست‌پیشگان می‌توان از حسنک وزیر (مقتول به سال ۴۲۲ هـ.ق) در دربار مسعود غزنوی و میرزا تقی‌خان فراهانی معروف به امیرکبیر (مقتول به سال ۱۲۸۶ هـ.ق) در دربار ناصرالدین شاه قاجار نام برد و در میان عرفا و اهل تصوف نیز افرادی مثل حسین ابن منصور حلاج (مقتول به سال ۳۰۹ هـ.ق) و عین‌القضات همدانی (مقتول به سال ۵۲۵ هـ.ق) مثال‌زدنی هستند.

توضیحاتی دربارهٔ سر سیدنی لی^۱

شکسپیرشناس، پژوهشگر و استاد زبان و ادبیات انگلیسی — با نام اصلی سالامون لازاروس لی^۲ — سرویراستار فرهنگ مشاهیر ملی^۳ (انگلستان) در پنجم دسامبر ۱۸۵۹ در لندن چشم به جهان گشود. تحصیلات آغازین خود را در مدرسهٔ سیتی لندن و سپس در کالج بیلپول دانشگاه آکسفورد به انجام رساند. در امر تدوین فرهنگ مشاهیر ملی، ابتدا همکار و دستیار سر لسلی استفن^۴ بود، تا آن که در ۱۸۹۱ پس از بازنشستگی سر استفن، مسئولیت ادامهٔ کار به عنوان سرویراستار این فرهنگ، به وی محول گردید؛ در دورهٔ سرویراستاری لی، ۳۷ جلد به عنوان بخش اصلی و دو پیوست شامل شش مجلد دیگر از این فرهنگ منتشر شد. لی در مجموع ۸۷۰ مقاله را که عمدتاً مربوط به مشاهیر دوران سلطنت ملکهٔ الیزابت بود، تدوین کرد. اهداف و شیوهٔ کار او در تهیه و تدوین این فرهنگ نامه، در سلسله سخنرانی‌های منتشرشدهٔ او، در کتابی به نام اصول و شیوهٔ زندگی نامه‌نویسی^۵ (۱۹۱۱) گرد آمده است. در این مورد تأکید وی عمدتاً بر صداقت و کوتاه‌نویسی استوار است. لی پیش از پایان بردن کار فرهنگ نامه (۳-۱۹۰۲)، مجموعهٔ مقالات خود را دربارهٔ شکسپیر به صورت کتابی جداگانه

در بیان شرح حال کامل وی، تدوین و منتشر کرد (۱۸۹۸) و در همین ارتباط در ۱۹۰۲ ابتدا رونویس چاپی، نخستین بخش از شادینامه‌ها و غم‌نامه‌ها و سپس تاریخ ایام شکسپیر را منتشر کرد و در ادامه کار چاپ آثار کامل و ویراستاری شده شکسپیر را در بیست مجلد (۱۰-۱۹۰۷) به اتمام رساند. لی در مقالات خود تحت عنوان مقالات مربوط به عصر الیزابت و دیگر موضوعات، برای نخستین بار توجه صاحب‌نظران را به اهمیت و تأثیر کشف قاره آمریکا در آراء و نظریات نویسندگان عصر الیزابت معطوف کرد. در همین باره دو اثر دیگر او تحت عناوین رنسانس فرانسه در انگلستان (۱۹۰۹) و شکسپیر و رنسانس ایتالیا (۱۹۱۵)، شواهدی بر دلبستگی او به مباحث ادبیات تطبیقی است. لی پس از دریافت عنوان سز و مقام شهسواری (۱۹۱۱) به استادی زبان و ادبیات انگلیسی در دانشگاه لندن: «ایست لاندان کالج»^۶، که بعدها به «کالج کوین مری»^۷ تغییر نام یافت، گماشته شد (۱۹۱۳). لی همواره به اهمیت ارتقای اصل تفاهم بین‌المللی تأکید داشت و یکی از پایه‌گزاران اصلی و پیشگام تأسیس «کانون انگلیسی‌زبانان»^۸ بود. دیگر آثار لی عبارتند از «تاریخ شهر استراتفورد - آن ایوون»^۹، از گذشته‌های دور تا مرگ شکسپیر (۱۸۸۵)، «شرح حال ملکه ویکتوریا» (۱۹۰۲)، «ادوارد هفتم پادشاه انگلستان»، «سونت‌های عصر الیزابت»، «مردان نامی انگلستان در قرن شانزدهم» (۱۹۰۴) و «شکسپیر در صحنه‌های جدید تئاتر» (۱۹۰۶). لی هنگامی که سرگرم نوشتن جلد دوم کتاب ادوارد هفتم پادشاه انگلستان بود، در سوم مارس ۱۹۲۶ بدرود زندگی گفت.

برگرفته از دانشنامه‌های بریتانیکا و امریکانا

بخش اول سر تامس مور

آیا طبیعت را دیگر بار یارای آن خواهد بود، که سرشتی شادمانه تر،
دوست داشتنی تر و نجیبانه تر از تامس مور به جهانیان عرضه دارد؟
مکتوبات اراسم*

(۱)

سر تامس مور یک شهروند لندن — یا آن گونه که خود انگلیسی ها اصطلاح
می کنند، یک «لاندانر»^۱ — بود که در قلب لندن، پایتخت انگلستان در برزنی
موسوم به چیپ ساید^۲ در خیابان میلک استریت^۳ دیده به جهان گشود. این خیابان
با خیابانی به نام برد استریت^۴ که یک صد سال پس از آن تاریخ میلتون^۵ شاعر
نابینا و نامدار انگلستان در آن پا به جهان هستی نهاد، چندان فاصله ای نداشت.
تولد مور در سال ۱۴۷۸ میلادی مقارن با سال های پایانی سده های میانی اتفاق
افتاد، سال هایی که علایم و نشانه های جنبش نوزایی (رنسانس) اندک اندک در

*. Thomæ Mori ingenio quid unquam finxit natura vel mollius, vel du Lecius, vel
felicius? (Erasmi Epistole, Tom III, No. XIV.

هنری هفتم، پادشاه انگلستان (۱۴۵۷-۱۵۰۹) فرزند ادموند تودور، ارل ریچموند و مارگارت بوفورت. ریچارد سوم پادشاه انگلیس را در نبرد بوسورث شکست داد و به قتل رسانید و در ۱۴۸۵ مدعی تاج و تخت انگلستان شد. در ۱۴۸۶ با الیزابت دختر ادوارد چهارم عقد ازدواج بست و به این ترتیب خاندان های یورک و لانکاستر را متحد گردانید. پیکر هنری هفتم در صومعه وست مینستر به خاک سپرده شده است.

افق فرهنگی انگلستان نیز چشم‌ها را متوجه خود کرده بود — با ذکر این نکته که در آن تاریخ، نشانگان این رویداد در انگلستان، هنوز گه‌گاهی و کم‌سو و به بیانی دیگر، پراکنده و ضعیف بود. در آن ایام در حالی که توجه انگلستان بیش‌تر معطوف به حل و فصل مشکلات داخلی خود بود، کانون کنش‌های فرهنگی اروپا در شهر دورافتاده‌ای به نام فلورانس در ایتالیا جای داشت. در سال ۱۴۷۸ حادث‌ترین بخش معضلات داخلی انگلستان حل و فصل شد ولی به‌واقع تا وقتی که هنری هفتم در نبرد بوسورث به پیروزی نرسید، ریشه کشمکش‌ها و مناقشات داخلی انگلستان بنیان‌کن نشد. در این اوان، مور کودکی خردسال بود، که

از عمر خود، هفت بهار را پشت سر نهاده و پیش از آن‌که پا به سن بلوغ بگذارد و مصدر خدمات بزرگ شود، مقدر چنان بود که دگرگونی و تغییرات مهم در انگلستان و دنیای آن روز و روزگار رخ دهد.

نقش آفرینی مور در صحنه سیاست، ابتدا با مشارکت کسانی روی داد که از نظر سن اندکی جوان‌تر از او بودند. مور در صف مقدم و پیشاپیش تمامی نیروهای پیشرو زمانه گام برمی‌داشت ولی حکم تقدیر بر آن تعلق گرفته بود